

Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo „Angeljček!“

Štev. 9.

V Ljubljani, 1. septembra 1902.

Leto XXXII.

Moja mladost.

V tenko haljico odeta,
V kitah s peštrim cvetjem,
Moja je mladost zbežala
Pred poletjem.

In s seboj je vse pobrala,
Radost, srečo, nade...
Vse, kar zvala sem bogastvo
Duše mlade.

S solzno-mračnim jaz očesom
Sem za njo strmela,
Ah, odtlej pa nisem bila
Več vesela.

Ljudmila Modičeva.

Harfo sem mi dajte!

Harfo sem mi dajte,
Srce mi je bolno —
Harfo sem mi dajte,
Srce mi je polno!

Zaigral na strune
Pešemco sem divno,
V pešemco položil
Bolečino skrivno.

Božji so krilatci
Pešem poslušali,
Božji so krilatci
Z mano se jokali...

Padale z nebá so
Rajske njih solzice —
Iz zemlje hitele
Rajske so cvetice...

Rajske te cvetice
Harfi vpleš v strune:
Moj... z rajsko solzo
Srca naj presune!

Vneslav.

Ljubezen in sovraštvo.

(Povest. — Piše Josip Bekš.)

XII.

Čitatelji so morda že sami uganili, da je bil novi prišlec naš znani šegavi Iglličar, kateremu je bila po odhodu Tinetovem prva skrb, da ga čuva kot punčico svojega očesa. Z Gričevja je bil izginil teden pozneje, in vaščani so domnevali o njem čudne reči.

Govorili so, da ni nič boljši kakor Brtoncelj sam in da se je ž njim le navidezno sovražil, medtem ko sta si sicer prav tajinstvena prijatelja. Priznati moramo, da je bil Iglličar v resnici zelo prikritega značaja, in vaščani niso vedeli o njegovem pohodu skozi vas ničesar, kar bi se lahko pribilo.

„Beži no, Iglličar, ali ti je treba tako beračiti po vaseh za tiste bore krajcarje? Lahko bi si sezidal hišo, pa odprl prodajalno kakor Brtoncelj — jaz vem, da imaš“, tako ga je včasih prestregla na poti kaka ženica ali gričevski očanec.

„Kakor Brtoncelj — ahà — le govorite, ko ne veste, da imate sredi vasi živega rablja, ki prej ali slej iztakne kar zaporedoma vsem upnikom oči. Slišiš ti, koliko ljudi je bogatih, pa ne hodijo tako s trebuhom za kruhom, kakor jaz. In koliko jih hodi — lahko bi rekel, s klobukom ali s slamnikom v roki, pa ne prodajajo šivank pa sukanca in drobiža, ampak za hrptom kradejo in požigajo, pa niso pošteni . . . Kdaj si čul o Iglličarju, da bi bil kaj vzela, da bi bil storil kaj žalega komu. Hehe, trideset let že hodim, pa me ne poznate, nak, ne poznate.“

„I no, saj ni tako hudo — samo mislim, da bi lahko bolj mirno preživel svoja stara leta, pa da bi si napravil lasten kót, vidiš — —“

„Tako kakor Brtoncelj, kaj ne? — Boste videli, tako debelo boste še zijali, da ne boste zlepa ust zaprli. Vsak teden se enkrat vidimo ali pa še ne, pa ste tako neprebavljivi. Jaz ne vem, zakaj še pa ne brigate za Brtonclja — tega primite, pa ga vprašajte, če razločuje pravičen vinar od krivičnega, Iglličarja pa pustite!“

Takih-le ovir je imel Iglličar pri svoji kupčiji največ. Skoro nevoljen se je zdel, ko je potem koračil ne brigajoč se za levo ali desno, s seboj godrnjajoč skozi vas.

Eden je trdil, da je bogat, pa da stiska, čeprav ne ve za koga; drugi zopet pa je bil mnenja, da je revež, ker bi se sicer ne porival od praga do praga.

* * *

Brtoncelj je bil ujet. Če bi se bil izdal Gjuru, da pozna novodošlega Iglličarja, tedaj bi mu Gjuro nič več ne bil zaupal. Že tako ga je meril nezaupno od nog do glave, medtem ko je naravnost občudoval Iglličarjevo

preprostost in njegov drzni nastop. Molčé ponudi prišlecu vrč z mrzlo vodo in kos pečenke, ki je ostal od snočnje večerje.

Ko se Iglíčar okrepča in po kranjski navadi zahvali, izpregovori Gjuro:

„Človek, trdil si, da poznaš mojega prijatelja in da je celo tvoj rojak.“

„Res je, res — in da bi ne bilo res, bi ne imel ti takega prijatelja, in tudi sam bi ne bil izvržek izmed človeštva —. Pri nas imamo pregovor: Povej mi, s kom hodiš, in povem ti, kdo si —. Gospod, in če me nisi razumel, vprašaj še enkrat tega, ki ne ve, kam bi obrnil glavo.“

Gjuro je osupnil; jeza, vznemirjenost, razžaljenje, vse je zavrelo za hip v njem, in skoro ni vedel, kaj naj začne. Mišice na licih so mu vztrepetavale, oči so se mu debelo izbulile, dlani pa je stiskal v orjaške pesti. Spogledaval se je zdaj z Iglíčarjem, ki je stal pred njim hladnokrven, kakor je bil, zdaj zopet z Brtoncljem, ki si je grizel ustnice in natihoma preklinjal.

„Alah je sicer samo eden, Mohamed je tudi samo eden, Gjurov pa nastane lahko sto — ako me smatrata“, pri teh besedah se udari na prsi, ki so votlo zabobnele, „otrokom —; nečastno bi bilo, da bi vzdignil roko nad vama, ki je nista vredna.“

„Gospod, pomiri se; neumno je, ako se vznemirjaš radi mene. Glej, tam stoji konj, ki komaj čaka, kdaj me zopet ponese naprej, svet je širok in velik. Tudi ti si velik, toda Bog je večji od tebe, ker je ustvaril svet. Le nekaj bi še rad od tebe: kje imaš človeka, ki sta prišla k tebi s tem vinokupcem? Menim namreč, da Alah prepoveduje piti vino ali ž njim kupčevati svojim vernikom — tebi seveda ni nič nemogoče, tvojemu prijatelju pa še manj.“

Iglíčar je postal resen, v očeh so se mu kresali plameni; zavest, da namen posvečuje sredstvo, ga je delala močnega.

„Vprašaj tega hajduka, ki nosi človeško glavo, pa pasje ni vreden. Vprašaj neme stene moje kočé, po katerih so poprej viseli dragoceni handžari in puške! Ali vprašaj mirni kot mojega ležišča, kjer sta bili zviti dragi perzijski preprogi —. In če srečaš na poti kje tri ljudi, ki jezdijo konjiče, katerih mati biti bi se ne sramovala sveta Arabija — tudi te vprašaj, odkod prihajajo; in odgovorili ti bodo, da prihajajo z ropa, da so okradli Gjura, pri katerem so pustili za spomin tega ničvredneža, ki jih je hotel prodati, kakor se prodajajo pri nas slive.“

Brtonclj je gledal v tla mirno in tiho, kakor bi čakal, kdaj se zravna vrv nad njegovo glavo in ga potegne kvišku.

„Gospod, ta človek je zanesel v tvojo kočó — če je bil morda poprej v njej blagoslov — prokletstvo in pogubo. Morda se še kje vidimo.“

Iglíčar se je obrnil, kakor bi hotel oditi, toda Brtonclj je skočil za njim ter ga zgrabil za vrat.

„Nikamor! Tu pogineš, da ostane maščevanje tukaj.“

„Ne boš, Miloše! Ta človek te je razkrinkal in pokazal, da ni dobro imeti s teboj opravka.“

Gjuro je ravnal popolnoma hladnokrvno; stisnil je Brtonclja za vrat od strani, tako da je ta nehoté izpustil Iglíčarja, ki je jadrno sedel na konja in odjezdil.

„Vidiš, pobratime moj in satanov — da ne boš nosil po svetu krivic in trosil nesreče ljudem, ki te čisto nič ne brigajo, poprosi Alaha, naj ti bo milostljiv, ako zaslužiš usmiljenje. Rad bi, da bi ti pomagal pri iznebitvi ljudi, ki bi ti lahko stresli še marsikak goreč utrinek na tvojo nesramno glavo — toda, da ne boš ostril handžarjev, ki bi kdaj nabadali mene, da ne boš nabijal pušk, ki bi čez nekaj časa pokale meni na čast, zadnji nisi, tudi prvi ne boš — moja duša je sicer umazana, a tvoje se ne bo sramovala. Alahu na čast in slavo, ki si ga molil zato, da si se laskal meni — — — — —“

Gjuro se je zasvetil v roki nož, Brtoncelj pa je opotekajoč se telebnil v travo — — — — —

XIII.

„Marko, moj Marko — zlatec, dragec moj, sinko moj, koliko ur sem posedala pred durmi in z rosnim očesom gledala po poljani, odkoder si mi klical zadnji pozdrav! Marko moj!“

Poljubljala in objemala ga je, kakor bi ga hotela privezati nase, da bi ga ji nikdo več ne ugrabil.

Po večletnem razstanku ga je zopet gledala, z isto dušo, kakor jo je imel nekdaž — svojega sina — plemenita bolgarska žena.

Blaženemu Tinetu, ki je stal s Kovačkom par korakov za Markom, so se orosile oči. Tudi on se je spomnil svoje skrbne mamice, ki bolna težko pričakuje njegovega povratka in pomoči

Ljudje so hiteli po selu in radostno pozdravljali dobrega Marka, ki je porastel v krepkega mladeniča.

„Kako da si prišel? Vsi smo mislili, da si že mrtev ali da robuješ kakemu grozovitemu Turčinu“, so ga izpraševali sosedje in se prerivali okrog njega, pa ga objemali in poljubljali.

„Molítev in zaupanje v Boga sta me rešila! Ah majka, da bi vedela, kako grozoviti ljudje so po svetu. Kako je ravnal z menoj hudobni Gjuro! Kako me je mučil in mi vsiljeval krivo vero; a ostal sem trden. Pred očmi mi je bila tvoja ljubezen, tvoji nauki, ki si mi jih zasajala v srce, ostal sem stanoviten! O da bi vedela, kak boj bije tam zunaj med hudobnimi ljudmi ljubezen s sovraštvom!“

In zopet sta se poljubljala . . .

Prebivalci skoro celega sela so se gnetli za Markom, njegovo materjo in našima znancema v hišo, po selu pa je odmeval kakor bojni krik — glas:

„Marko se je vrnil, pridite, Marko je tu!“

In sedaj se je pričelo pripovedovanje brez konca in kraja, in ko je končal, tedaj je moral začeti iznova. Pripovedoval je tudi o Kovačku in Tinetu, ki ju je rešil iz brloga, in ki sta bila istotako ujeta kakor on sam.

Ta dva pa sta sedela na klopi pri ognjišču ter nemo premišljala o begu in poti, ki jo imata nastopiti v domovino.

Markova mati jima je prinesla po stari slovanski šegi kruha in soli ter jima postregla tudi s pljačo.

Vaščani pa so posedli okrog ognjišča, drugi pa so se gnetli v veži in pred hišo. Seve, da tudi ni nedostajalo otrok, ki so moleli kodraste glavice skozi troje nizkih in majhnih okën.

Tine je moral pripovedovati — kolikor je bil namreč več bolgarskega jezika, ki si ga je priučil deloma od Marka, prevesno pa mešal s slovenščino — o svoji domovini, nje prebivalcih in kar je sploh doživel. Ko pa so seljani izvedeli, da ima doma na smrt bolno mater, ki ga čaka in kateri je bil takorekoč uplenjen, so ga vsi pomilovali in nazivljali: „Slovenski Marko — tudi ti se boš vrnil svoji majki v naročje.“

Kovaček pa se je obračal po radovednih poslušalcih in skoro čudil se je, da so bili vsi Bolgari oboroženi. Da ni poznal velikodušnosti Markove, ki ga je rešil iz Brtoncljevih in Gjurovih krempljev, gotovo bi si bil mislil: kaj če nisem zopet med kakimi razbojniki. Ves čas, odkar so potovali — in to je trajalo dva dni — ni verjel niti samemu sebi, ali je prost ali še ujet. Čuvstva so mu takorekoč otopela in udal se je popolnoma v voljo božjo. A ne tako Tine. Prepričan jê bil, da se gotovo vrne domov, le tega ni mogel revež vedeti, ali dobi še mater živo, ali morda baš na mrtvaškem odru, ali pa so mu jo že pred nekaj dnevi pokopali? Marsikatero noč, ko so drugi spali, je prebiral jagode na molku, ki mu ga je izročila ljubeča mati na pot, in marsikatera solza mu je kanifa na njeno sliko, ki jo je hranil kot najdražji biser.

„Majka, ali ne veš, da je Ognjin, tisti pošteni junak, o katerem so slepci zlagali pesmi in jih popevali po selih, tudi zaveznik Gjurov?“

„Marko!“

„Ognjin? Ni mogoče“ — je bilo slišati par glasov izmed možakov, ki so se začudeno zavzeli.

„Natančno sicer ne vem, pa čul sem tako po strani od Gjura in Miloša — da ima ž njimi nekaj zveze in da so mu celo na sledu.“

„Čudno — včeraj se je privlekel smrtnonevarno ranjen s konjem domov in se zaprl v svojo kočo. Bajne ne pusti nikogar k sebi“, je odgovarjala mati ter se čudila sinovi povesti.

„Ali leži še v koči? Ulomimo, morda poizvemo kaj natančnejšega“, se je odzvalo par mož.

„Skoro bi bilo nevarno! S seboj je imel tistega velikega črnega psa, ki nam je pred štirimi leti zadušil dve ovci. Če kdo stopi pred vrata, tedaj renči in grize po vratih, da je groza. Pes njegov je hujši od volka.“

„Mene pozna dobro in mi je prijazen; jaz odprem“, odgovori Marko, ki bi bil rad prodril stvari do dna.

Marko je namignil našima znancema, ki sta se dvignila, za njima pa vsi seljani, ki so tiho govoreč počasi odkorakali.

Ni jim bilo treba daleč hoditi. Peta kočja od Markove je stala ob potoku, prav tam, kjer so vaški pastirji napajali goved in konje. Bila je krita s slamo, kakor vse drugo, ter zatvorjena s težkim zapahom.

Pes je začutil bližajoče se ter pričel renčati in se vzpenjati po zapahu.

„Marko, ne hodi!“ ga je svarila mati, toda sin je že potrkal po zapahu in pričel miriti psa.

„Ná — Vuk!*) Psss—ss!“

Pes je izpoznal Marka; začel je udanejšje cviliti, in slišalo se je, kako je otepal z repom po zapahu.

Marko je poskušal odriniti zapah ter zasadil v podnožje težak železen klin — toda bil je preslab.

Uprlo se je obenj na prošnjo Markovo še par možakov in zapah je treščil z ropotom in hruščem na tla. Pes je planil na prosto, toda Marko ga je prestregel in dobrodušno pogladil. Žival je postala hipoma krotka ter se vzpenjala po njem, potem pa zopet izginila v koči.

Marko je vedel, da je Ognjin zelo pri koncu, ker ni bilo slišati nobenega glasu. Vstopil je v zaduhlo izbo.

Pred njim se je odprl ganljiv prizor.

Konj, ki ga je prijezdil Ognjin domov, je sklanjal glavo nad ranjencem, ki je ležal na otepu slame — in nepremično zrl v hropečega Ognjina.

Vuk pa je skakal brez prestanka zdaj okrog Marka, zdaj zopet okrog konja in njegovega gospodarja.

„Marko —! Čemu prihajaš, pusti me, da umrem, kakor sem — puščal — jaz — druge, da so umirali — —. Pes moj je boljši od svojega gospodarja, Marko!“ Počasi in v presledkih je govoril ter tiščal roko na levo prsno stran, iz katere je vrela počasi kri, kaplja za kapljo.

„Ognjin, ali se kesaš — glej, Gjuro te pričakuje na Plani, pričakovati bi te imel tudi jaz, a šel sem — da bi ne bil prisoten — —“

„Marko! Gjuro ima na vesti marsikatero žrtev, tudi — tisti človek, ki je moral doiti z dvema žrtvama — tudi tisti človek —“

Nadaljevati ni mogel, iz ust mu je bruhala kri, Marko pa se je sklonil, ga na lahno privzdignil in mu brisal s čela mrzli pot.

Blažev Tine in Kovaček pa sta stala kakor ukopana. Še-le zdaj sta videla, pred seboj gledala, kako sladko je ljubiti svoje sovražnike.

* * *

Prst božji se je očitvidno pokazal.

Ognjin, ki so ga imeli na selu za junaka, ki brani svoj rod, je pomagal Gjuru, da je kupčeval z ljudmi, da je ropal in požigal, kakor so to delali po okoličij njegovih verni bratje, krvoloki Turčini.

*) vuk = volk; ime psa.

Pokopavali so ga drugi dan, in marsikateri sivolasi starec je mignil žalostno z glavo:

„Žalostna mu majka, žalostna mu rodna Bolgarska!“

Na njegovi gomili so zasadili seljani lesen križ, a Vuk je baje križ zopet izruval, ga nesel pred Markovo kočo, se zopet vrnil na mesto, kjer je počival njegov gospodar — ter lakote poginil. Tako so pravili seljani še teden dni pozneje zvečer pod vaško lipo. (Dalje prihodnjic.)

Na bojnem polji.

Oj bojno polje, bojno polje,
Kako prestrašno si sedaj!
Kar vid doseže, vse podolje
Krvave je nesreče kraj.

Pred kratkim še zvenket orožja
Zvenel je tod ob zid živeč,
A zdaj si širna njiva božja —
Pomiril vse je bridki meč.

Zelene lipe sred ravnine
Otožno vrhe majejo
Pa gledajo, kako vse mine
Pa grobom senco dajejo.

Oj bojna, bojna ti ravnina,
Kako si strašna ti sedaj!
Propadla tod je domovina,
Nesreče si postala kraj.

Osojski.

Presenečenje.

(K sliki.)

Kaj ste ga poznali
Vrtoglavčka Lukca,
S srajčico gosposko —?
Kadar on zauka,
Nič se vam ne šali,
Po dvorišču vse spodi vam:
Kuro, racko, gosko.

Pa so rekli vsi od fare,
Da bi pel na koru,
Ko po glasu vse prekaša —
Tudi pevce stare,
Tudi fante v vaškem zboru.

Šaj ste ga poznali
Šekca od sosedu,
Nič se vam ne šali,
Če pogleda
Izza vogla
In zobe pokaže ostre.

Pa so rekli vsi na vasi,
Da bi stražil lahko vas,
Ko ima zobe tak ostre,
Ko ima tak močen glas.

Lukec, šekec — to sta ptička,
So vaščani deli včasi:
Če se šekec z mačko sprička,
Tudi Lukec se oglasi.

In nekoč je nesel jajca
V cajnici k sosedu,
Pa je pel in vriskal, ukal
Kot navadno vsako pot.

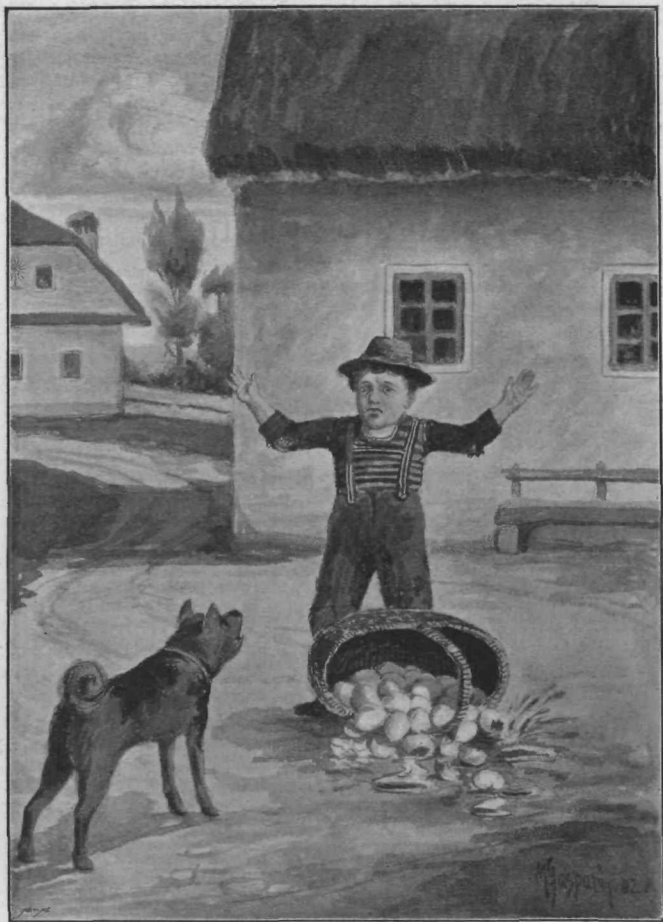
— „Čakaj, čakaj, nagajivec,
Malo te ostrašim,
Malo te preplašim —“
Si je mislil šekec
In zalajal, skočil predenj.

Kdo je zmagal? Menda nihče —
Cajnica na tleh leži,
Nekaj jajc se ja pobilo —
Lukec se solzi,
Šekec gleda in stoji.

Ej ti Lukec, ti, ti, ti —
Ej ti Šekec, ti, ti, ti —!

Josip Bekš.

Povest povesti.

Desetletnemu učencu, ki se je pritoževal zastran zaslužene kazni.

(P. Luis Coloma. — Priredil F. Kovec.)

Gospod Janez Sodček, ki je bil vkljub svojemu bogastvu bolj skop, kot najbolj skopi žid, se je zelo razveselil Anžetovega povabila, saj je upal, da se mu bo mogoče enkrat na stroške drugega pošteno napasti. Zato je sprejel povabilo svojega sorodnika z največjim veseljem. Pokril se je s polhovko in odšel s kumom Anžetom v gostilno. Nad vhodom gostilniških prostorov je bila podoba, ki je kazala skledo s kuhanimi jajci in drugo s pečeno piško. Spodaj je bil pa napis:

Le brž noter pa počijte, pijte, jejte,
Kdo bo plačal, le skrbi nič ne imejte.

„Veste kaj, kum“, reče Janez Sodček pokazavši na napis, „to bi bilo vendar lepo, če bi bilo res tako!“

„Saj lahko je, da je za marsikoga tako“, odgovori Anže skrivnostno.

Prineso jima fin obed. Zlasti sta si postregla s pečeno piško in rižem. Pospravljala sta neverjetno množino in ko že ni hotelo nič kaj več v želodec, si odpne Janez telovnik, Anže pa odveže pas. Naposled sta pa morala vendarle odnehati, vstaneta hropeča in pihajoča ter se obrneta brez poslova proti vratom.

„Ali mar ne bote plačali kume?“ reče Janez Sodček, zijaje, ko prideta mimo krčmarja, in zagleda, da ta nič ne vpraša po denarju.

„Pa — ne govorite vendar takih neumnostij“, odvrne Anže, zmaje z ramami pa zamolči, da je bil obed že prej plačan.

„Da, toda kume, potem nama pošlje pa račun domov.“

„Človek, ne bodite vendar tako neumni. — Ali ne vidite te rdeče kape tu?“

„Da, seveda jo vidim.“

„No torej? Saj morate vendar vedeti, da nosač te kape lahko gre, kamor hoče, ne da bi mu bilo treba vinarja plačati.“

„Kaj, je li mar to resnica, kar pripovedujete kume?“

„Za Boga! Ali niste videli ravnokar z lastnimi očmi, vi butec?“

„Kume, to kapo mi morate prodati.“

„Niti mislite nikar ne na to, kume!“

„Poslušajte, kume, dam vam zanjo dve unči.“¹⁾

„Saj nisem rumen. Ne dam je za štiri unče.“

„Kume, ali mi jo daste za 2000 realov?“²⁾

„Če že hočete kapo imeti, morate že naštet 4000.“

„Kume, to je pa predrago.“

„Ne dam vam je niti za vinar ceneje.“

1) Unča je nekako 20 tolarjev.

2) Real je kakih 24 vinarjev.

„E, pa pojdite z mano, da vam odštejem denar.“

Odšla sta na dom. Janez poišče 4000 realov, jih da Anžetu in pograbi s tresočo roko dragoceno pokrivalo. Anže se poslovi čudovito naglo in Janez ostane dolgo sam in na srce pritiska pisano kapo, prepričan, da je izvršil krasno kupčijo in kumeta Anžeta pošteno oplahal.

Anže je bil vesel kot vrabec v prosu in domov gredé se je ves čas smejal in neprenehoma skakal. Žena ga je čakala na vratih. Bila je z uspehom svojega načrta seve zelo zadovoljna. Hitro se spravita oba in izkopljeta pod bližnjo figo jamo in zagrebeta notri 4000 realov.

Janez Sodček se je medtem oddahnil vesel dobre kupčije. Previdno dene pisano kapo na glavo, dene čez klobuk, da ne bi zapazili ljudje njegovega zaklada. Pa se odpravi zadovoljen, čeprav nekoliko tesnega srca, v slaščičarno, da prvič gospodari med slaščicami, katere je jedel izredno rad.

Težko je bilo prešteti: „Šarkeljne, potice, kolače, torte, krofe, s katerimi je dobri mož polnil na vso moč želodec. Prodajalka je komaj za njim zapisavala. Ko naposled tudi to ni pomagalo več in je sladčice le še s težavo mašil v usta, je moral hočeš-nočeš vendar nehati. Vstane, privzdigne klobuk, opozori z migom prodajalko in pokaže s smešnim kretanjem na kapo in odkorači s ponosnodvignjeno glavo iz prodajalne. Lastnica slaščičarne se jame smejati gledaje ta čudna znamenja, katerih seve ni razumela. Čudnega svata pusti mirno oditi, saj je bil v vsem okrožju znan kot bogatin. Menila je, da plača ob drugi priliki.

„Res izredna, gorostasna kupčija, katero sem napravil danes“, vzdihne Janez Sodček in si mane veselja roke, ko dene domov prišedši kapo pod sedem ključev. Poprej pa jo je bil še skrbno izkrtačil, da bi jo obvaroval moljev.

„Kaj je mala glavnica 4000 realov proti temu zakladu! Kak grozovit tepec mora biti vendar ta Anže, da mi da tak zlat studenec za tako zelo smešno ceno.“

Poslej je hodil Janez Sodček slednji dan v slaščičarno, basal se, da je pokal, kazal na pisano kapo in odhajal, ne da bi plačal vinar. In tako je šlo naprej do nekega večera. Hotel je ravno potisniti v usta celo pašteto tolikega obsega, da ni bilo možno razumeti, kje se bo dobilo notri zanj prostora, kar stopi k njemu trgovka:

„Oprostite, gospod Janez, smem-li vprašati, kdaj bote poravnali te malenkosti?“

Janez obsedi nekaj hipov, kot da je okamenel, s pašteto pred odprtimi ustmi. Pa sname mesto odgovora z glave klobuk in pokaže zopet z važno kretnjo pisano kapo.

„Ne razumem, gospod Janez, kaj hočete povedati s temi šalami?“

„Ali, draga moja, ali mar ne vidite kape, ki jo imam na glavi?“

„Seveda jo vidim. Saj nisem slepa.“

„No torej! In vedeti morate vendar, da onemu, kdor nosi to kapo, ni treba plačati niti tu, niti kje drugje.“

„Ali ste znoreli, gospod? Kako ste prišli na to čudno misel?“

„Dovolite, dal sem za kapo 4000 realov!“

„Tega ne razumem . . . Toda saj me tudi prav nič ne briga.“

„Tako, to vas nič ne briga. Ali mari mislite, da vam te reči res plačam?“

„No, bomo videli! Še tega mi manjka, da bi poizkušali bogatini go-
ljufati revno žensko, ki mora tako težko skrbeti za kruh.“

„Gospa, gospa, kaj govorite? Sladčice, katere sem snedel, so že davno
plačane.“

„To ni res! To je laž!“

„Gospa!“

„Da, gospod, to je laž, prav grda laž! In vi morate med hudodelnike
v ječo, ali pa nočem jaz nič več biti jaz!“

Janez Sodček je izgubil vso moč nad sabo. Pograbi krožnik poln
kolačev in telebi vso sladko vsebino slaščičarničarici v glavo. Ta začne
kričati in vpiti kot obsedena in naposled skliče ves tisti del mesta. Kmalu
pridejo tudi policaji, ki najprej prisilijo Janeza Sodčka, da je odprl denar-
nico, potem ga pa peljejo domov, kjer, ga kot norca zapro.

Da ni bil bogati Janez Sodček, ampak revni Anže, moral bi bil vso
tisto noč presedeti v ječi.

(Konec prih.)

Na Trški gori.

Trška gora! Prelepo ime! Vselej, kadar se te spomnim, zbudiš
mi sladke spomine v srcu. A ne toliko zaradi sladke vin-
ske kapljice, ki sluje daleč po Dolenjskem, marveč zaradi
prijazne bele cerkvice, ki te krasí lepše kot krona kraljev.
V cerkvi pa stoji v zlatem tronu Kraljica nebes in zemlje
z milim Jezusom v naročju, deleč obilno milosti vsem, ki k
Nji kličejo na pomoč.

V pouk milim čitateljem naj omenim, da je Trška gora
jako obiskovana božja pot na Dolenjskem blizu Novega
mesta. Tam se shajajo romarji v obilnem številu zlasti 8. sep-
tembra ali o Malem Šmarnu. Še celo iz zelene Štajerske pride prav mnogo
romarjev.

Ker od nas ni posebno daleč, gre vsako leto veliko ljudi tja gor na
božjo pot. Ko sem bil nekoliko dorasel, nisem dal očetu miru, dokler me
niso vzeli s seboj. Ne bom pravil, kako sem moral biti ves teden priden
in poslušen, da me niso pustili doma. Le to pripomnim, da sem komaj
pričakoval dneva, ko bom mogel iti na Trško goro.

Naposled je venderle prišel.

Mati so nama dopoldne spekli popotnico, in kmalu čez poldan sva jo odrinila z doma. Nekaj časa sva hodila sama, a kmalu so naju dohajali drugi romarji. Nabralo se nas je kmalu precejšen broj. Po poti smo molili in peli. Najbolj všeč mi je bila tista:

„Vročina je huda,
Stopinje trdê,
Pa vendar veselo
Je moje srcê!“

Ko dospemo pod goro, odpočijemo ter poslušamo milo zvonjenje, ki je vabilo romarje na goro. Polagoma dospemo na vrh. Najprvo se prikaže cela vrsta belih šatorov, pod katerimi prodajajo prodajalci najrazličnejšo robo, ki more mikati kmečko mladino. Naprodaj so lepe podobice, gumbi, robci, piščalke, orglice, pisani trakovi, bleščéči uhani, noži in taka drobnjav. Pod drugim šatorom so zopet razvrstene sladkarije najrazličnejše vrste. Okrog šatorov se vse gnjete in kupuje „odпустke“, malo in veliko. Pred cerkvijo se košati velikanska lipa, kakor podobne nisem videl. Gotovo bi vedela precej povedati o Turkih, ko bi le znala govoriti.

Na južni strani so postavile svoje samovare zgovorne „kofetarice“, oskrbljajoče mnogobrojno množico s črno čorbo. Velike trume romarjev dohajajo od vseh strani. Nekateri hité v cerkev, drugi zopet ven.

Ob štirih gredó s kipom Matere božje naproti romarjem, ki so došli iz Štajerskega. Štirje mladeniči nesó belooblečen Marijin kip med glasnim pevanjem Lavretanskih litanij. Nato se opravijo te litanije v cerkvi, in po litanijah je pridíga. Po pridígi pa se razidejo ljudje po gostilnicah; je namreč tudi nekaj hiš na gori. Drugi, bolj skromni pa posežejo v svoje culice, da se okrepčajo.

Solnce se vedno bolj bliža zatonu. Tihe doline že objema tanki somrak, le na visokih hribih se še svetijo zadnji žarki zahajajočega solnca, dokler se kot ognjena kroglja ne skrije za kočevskimi hribi.

Mrak objame naposled tudi goro, a ne v sladak pokoj, marveč v živahno življenje. Romarji jamejo prepevati in prepevajo vso noč. Tupatam posede gruča rdečeličnih deklet na zeleno trato pred cerkvijo ter prične pri brlečih svečicah iz mašnih knjižic prepevati svete pesmi. Pridruži se jim kmalu krog fantov, ki pomagajo s krepkim basom. Ubrano petje se razlega daleč po dolinah v tistem mraku tako milo, da postane človeku nekako mehko pri srcu, ko posluša priprosto, a vendar tako v srce segajoče petje pobožne množice. Dol z neba pa migljajo svetle zvezdice, in bleda luna lije svojo svitlobo po zbrani množici.

Po šatorih nažgó svetilke, kuharice zakurijo ognje in pripravljajo vso noč večerjo. Kadar se komu poljubi, gré se lahko pokrepčat.

V cerkvi so že zdavnaj prižgali luči. Ljudstva je vse polno v božjem hramu. Največ jih je pred oltarjem, kjer opravljajo svoje pobožnosti drsaje po kolenih okoli oltarja.

Na stopnicah pred oltarjem kleči suhljast koščen možak z velikim rožnim vencem v rokah ter moli s povzdignjenim glasom „naprej“.

Pri cerkvenih vratih je velika gnječa. Eni odhajajo, drugi prihajajo — kakor čebele iz panja.

Kolikor jih je moglo dobiti klopi, sedé trdno v njih, in le malokdo se gane.

Ura za uro mineva. Bolj utrujeni poležejo po trati, da se vsaj nekoliko naspé. Dasi je postelja trda, vendar marsikdo ložje zaspí tu na Marijini gori kakor doma na svoji postelji. Saj je ostavil vsaj za nekaj časa težke skrbi, ki ga moré doma. Tu čuti sladak pokoj v svojem srcu, saj je v bližini nebeške Kraljice.

Tako leži glavá pri glavi po trati, kakor bi nametal snopja. Bolj trdni, katerim ni mnogo za spanje, hodijo semtertja od gručé do gručé ter prepevajo vsevprek. Večkrat zadene kdo spečemu ob roko ali nogo ali kamor je že. Ta zastoka, privzdigne zaspano glavo, da se prepriča, je li ni hušše nevarnosti; na to pa zopet zaspí.

Ura za uro hití, zvezde na nebu se pomikajo proti zapadu. Kmalu bo polnoči. Že je pričela ura v zvoniku bití dvanajst. Njeni udarci zamolklo brné naokrog.

Pričel se je nov dan, praznik Marije Device. Kateri bodo pristopili k sv. obhajilu, ne smejo več piti ali deti kaj v usta. Žeja pa ljudi močno, ker so izhojeni in utrujeni. Vodo nosijo na goro domačinke v škafih od studenca, ki izvira daleč v dolini. Kdor pije, dá krajcar ali pa košček kruha.

Ob dveh zjutraj, ko je še vse temno, začnó pritrkavati v zvoniku ter zvoné v kratkih presledkih skoro do šeste ure. — Ob štirih se že prične daniť. Zvezde vedno bolj ugašajo, ljudje vstajajo, umivajo se ter si poravnajo obleko. Tudi petje pojema bolj in bolj. Le tu in tam poje še kakšen trop. Veličastno je tukaj opazovati jutranjo zarjo. Daleč tam na vzhodu se vse nebo žari, kakor bi gorelo. Nižje pod zarjo pa leži megla nad ravnino. Ko naposled posije solnce, razprši se megla, in mične vasice z vinskimi goricami se ti razgrnejo pred očmi. Kdor ima dobre oči, zapazi celo Brežice onkraj Save, če ni preveč megleno.

Pred šesto mašo je sv. obhajilo kar po sredi cerkve zaradi velike množice vernikov. Sv. obhajilu sledi pridiga in slovesna sv. maša. Marsikomu se bliščé solze v očesu, ko ves ginjen med slovesnim petjem in bučanjem orgel zré v oltarju nebeško Kraljico, vso óvenčano in z rumeno zarjo obdano. Koliko srčnih vzdihljejev kípi v tej slovesni uri k Nji, ki je tolažnica žalostnih in potrťih src! Koliko dobrih sklepov šepetajo ustnice pred Njenim oltarjem! Zares ganljiv prizor.

Po končani sv. maši odide mnogo romarjev domov. Midva z očetom pa sva počakala še desete maše, zakaj takrat je šele najlepše. Ob desetih sta dve sv. maši, ena v cerkvi in ena zunaj pod lipo. Pri poslednji godejo godci novomeške meščanske garde. To je glavni vzrok, da čaka mnogo romarjev desetega opravila. Pa je tudi zares čarobno poslušati, kako ti znajo

lepo odpevati ob zvokih tankih klarinetov, trobent srednjega glasu in globokih basov.

Nekaj radovednežev spleza celo na lipo ter zre oblastno in ponosno na množico.

Po končani sv. maši pa smo se zbrali, kolikor nas je bilo še ostalo, pod lipo ter se jeli pripravljati na odhod. Še enkrat smo se poslovili v cerkvi od Marije ter se ji priporočili v varstvo, nakupili smo si nekaj „odpustkov“ za domače, potem hajdi pa veselega srca proti domu.

Tudi popoldanska služba božja se vrši na gori, le škoda, da nisem mogel biti pri njej navzoč. Popoldne pride namreč veliko mestne gospóde na goro, kjer se razvija zopet prav veselo življenje noter do mraka. M. J.

Nesreče pastirčka Anžeta.

I.

Smak je prišel pravit svojemu sovaščanu Žlečencu, da mu je njegov Anže dodobra fižol popasel. Vso Žlečencevo živino da je našel v njem.

Žlečencev sin Anže je dobro slutil, kaj ga čaka zaradi te nepazljivosti. Z drugimi pastirji je belil leske in delal piščali ob gozdnem robu, krave so pa medtem ušle s travnika na Smakov krompir in fižol. Pa je prisopihal Smak tam od svoje njive, zapodil krave in junce iz fižola, pastirju pa kregajoč se napovedal, da bo že očeta obvestil, kako on pase.

Nemo in srpo je gledal Anže za živino, tudi pretepal jo je od kraja, da je moral Smak še enkrat zakričati nad njim, zakaj pretepa žival, ki nima pameti, pa naj rajši sam sebe pretepe.

Toda Anže je dobro vedel, da bodo to že oče storili, kadar prižene domov. Zato ga je najbolj skrbelo, kako se bode končno izteklo, ko prižene domov. Osemletni deček je bil bled kakor zid, tesno mu je bilo pri srcu, da se je držal kar prihuljeno, oči so mu bile medle, ustnice so se mu tresle, in roka, v kateri je stiskal dolg korobač, zibala se mu je neprenehoma v zraku. Ni mogel mirno stati, in v glavi so mu rojile vsakovrstne misli. Marsikaj mu je že prišlo na mar, naposled pa je sklenil, da požene sicer živino domov, pa da se v hišo ne prikaže.

Ko je bilo žarko solnce zgodnje jeseni že visoko gori na nebesnem oboku, začeli so pastirji goniti domov. Tudi Anže je klical: „Hej domov, hej domov!“ svoji liski, jagodi, belki, sori, jelenu in plavcu. Ali glas se mu je tresel. Z jezo je zagodrnjal nad kravico, ki je ob poti hlastnila po travi, in živina sama je čutila, da je njen pastir danes slabe volje. Kako vse

drugače kakor druge dneve ob taki poti! Veselo je stopal v taktu, piskajoč na drobne in debele piščali ali na orehovo perje ali spuščal za živino iz bezgove puške papirnata zrna. Danes vsega tega ni bilo. Niti ptičev ni slišal, ki so žvrgoleli v zelenem gaju, kaj še le, da bi jih posnemal. Bistri potoček, ki je žuborel ob poti, mu ni bil na mar, da bi metal po njegovi površini ploščnate kamenčke. Celó napojiti živino bi bil pozabil, da ni ta sama vajena zavila v napajališče. Nikdar ni pozabil ponujati živini „vodé, vodé!“, danes pa mu tudi ta beseda ni prišla iz ust.

In čim bliže doma, tem neznosnejše!

Naposled se prikaže Žlečenceva lesa. Živina je stopila na barjač, Anže pa plašno zroč okrog sebe, da li ga kdo vidi, vrže korobač na barjač, zaloputne lesa za sabo in — steče v najhujšem diru po vasi, zavije za sosedovo hišo po vozarah, odtod proti gozdu, ki se je razprostiral dve uri daleč čez hrib do sosedne fare.

Še le, ko je bil v njega sredi, ustavi se ter pogleda okrog sebe. Srce mu je silno bilo. Pogleda po dolini, a se prepriča, da nihče ni tekel za njim. Vroče mu je bilo, da mu je znoj tekel po čelu. Tudi srajca na hrbtu se ga je tesno oprijemala. Revež ni vedel, da se more in mora prehladiti, ako ne obleče rokavnika, ki ga je nosil v roki. V bližini poišče debel kamen, položi nanj rokavnik in sede, zroč po dolini.

Po njivah so bili ljudje, ki so spravljali krompir, želi ajdo pa rezali zelje. Anže je mislil, da se vsi o njem pogovarjajo. Na koncu doline je bila vas. Preštel je vse hiše imenom, a najbolj se je oziral na dom. Videl je mični nadstrešek pri hiši, koder prebivajo oče in mati, opazil je okna, skozi katera kukajo njegovi mali bratci in sestrice; zdelo se mu je celó, da vidi sv. Florijana na pročelju in kip Matere božje nad hišnimi vratmi. Kokoši in petelina seveda ni videl, a na mislih so mu bili. Tudi njegovi golobčki so mu vhajali v glavo, češ, kdo jim bode danes kaj vrgel? Premišljeval je, kdo je neki goved privezal; kaj so rekli, zagledavši korobač na tleh, Anžeta pa ne?

Take misli so pregrevale ubogemu dečku glavo, dokler ni raz kamen zdrsnil na tla. Rokavnik položi na mah, glavo položi nanj in raztegne trudne udke po mehkem s travo in mahom porastlem resju. Hipoma je zaspal.

Solnce je še precej visoko stalo na nebu. Zelene smreke so podajale roke že rjavečim borovcem, leščevju je odpadalo listje, in orumenela bukev je spuščala list za listom ravno Anžetu na lice . . . Lahen podsolnčnik je popihaval. Lišček je cincal na bukovi veji ter „cifu“-čal po svoje, žolna je tolkla po divji lesniki, drozgp pa je žvižgal doli ob meji. Spremljali so menda težko sopihanje Anžetovo.

(Konec prih.)

Listje in cvetje.

Iz zaklada naših pregovorov.

29. Po zgubi poštenja gre radost življenja.

Ta na videz skromni pregovor ima silno veliko modrosti v sebi.

Najprej nam je omeniti, da sta si besedi „pošten“ in „pravičen“ sorodni po pomenu. Obe se rabita v dvojnem smislu: v ožjem in širšem. V ožjem pomenu vam hvalita obe besedi človeka, ki nikomur ne prizadene nikakoršne škode, nobene krivice na premoženju. V širšem pomenu pa se imenuje poštenjak oni človek, ki vestno izpolnjuje vse zapovedi in si resno prizadeva, da bi si pridobil čimdalje več čednosti. Sv. pismo in po njem katekizem imenuje takega poštenjaka tudi „pravičnega“, ljudje pa pravijo o njem, da je „pobožen“, „svet“.

„Poštenje zgubiti“ pomeni torej posebej: po goljufiji, tatvini ali drugi krivicičnosti napraviti dobro ime; ali pa v obče: zapustiti pravo pot čednosti in kreniti na široko ceste strasti, greha in hudobije. In ker je čistost nekako središče vseh drugih čednosti, pomcni v nekaterih krajih „zgubiti poštenje“, toliko, kakor z nečistim grehom napraviti dobro ime.

Po tem pojasnilu vam je pač lahko razlagati pomen našega pregovora: V resnici vesel, zadovoljen, — srečen more biti le krepostni človek, ki ima čisto in mirno vest; z grešnim in strastnim življenjem pa si hudobnež ne zapravlja le večne, marveč tudi časno srečo. Osebito ne morejo biti veseli in srečni oni ljudje, kateri ne izpolnjujejo natanko šeste in sedme zapovedi. Ta pregovor nam torej prav na kratko pové to, kar obširno uči knjiga „Osmero blagov“, ali dolga pridiga za kratkočasno življenje“, ki jo pripočamo vsakemu, kateri želi biti srečen.

Vprašanja in odgovori.

8. Kaj je kronogram?

Kronogram je stavek, tako sestavljen, da ima vsaka beseda vsaj po eno črko, ki pomeni kako rimsko številko, n. pr. M, D, L itd. Vsota vseh številk v stavku da dotično letnico. Prepričaj se, da kronogram našega rebusa res pové letnico tekočega leta.

Rešitev rebusa v št. 8.

Sveti, svitla luč izvrh višav, Lev, vzor slovenski mladini!

Prav so rešili: Lajčaher Nežika, učenka III. razreda v Prevalah (Kor.); Praprotnik Nežika, v Braslovcah; Borušak Ivan, učenec V. razr. v Trbovljah; Stele Marija, učenka IV. razreda v Kamniku; Barč Vid, dijak III. gimn. razr. na počitnicah v Šmihelu pri Novem mestu; Klar Rihard, učenec v Ljubljani; Fatur Slavko, Ivan in Kristina, učenci na Rakeku; Smolič Marija, učenka III. razreda v Postojni; Potočnik Mijo v Gornji Radgoni; Hubad Serafinaj v Kokri; Schweiger Viktor, učenec IV. razreda v Trzinju; Bratina Milena in Sava, učenki na počitnicah v Bovcu; Knapič Rudolf, dijak na Vidnu ob Savi; Rapas Milica, učenka v Celju; Hribernik Anica, Vodovnik Marija, Omladič Fani, Šmajš Rotija, Muhovec Rezi, Perger Lojzi, Vodiak Toni, Sporn Marija, Stojnik Mar., Strnad Mici, Rojnik Lenika, Baš Tončka, Basle

Minka, Rizmal Nežika, Virant Tončka, Turk Micija, Ludvik Tinkica, Tgylav Marica, Rojnik Ivanka, Usar Micija, Prisanl Marička, učenke III. razreda v Braslovcah; Kemperle Lavoslav, dijak na počitnicah, Huda južna (Grahovo ob Bači); Jezovšek Mela, učenka na Vranskem; Keršič Cecilija in Helena v Podbrezju; Kozlevčar Fran v Zatičini; Kalin Minka, učit. kandidatinja, Kalin Ivanka, učenka V. razr. v Kostonjavi; Začravec Jožef, učenec III. razreda v Svetinjah pri Ormožu; Črne Ana, Mihalč Alojzija, Avsec Anica, gojenke pri čč. šolskih sestrah d. N. D. v Šmihelu pri Novem mestu; Tomše Ana, učenka, tačas v Podbrezjah; Pražen Alojzij, Mazarik Ljudmila, Guna Ana, Koračin in Ljubljani, Ozebek Maks, učenec, Stara Loka; Paulič Adela, učenka mešč. šole v Škofji Loki; Makovec Andrej pri Sv. Vidu pri Cirknici.

Listnica uredništva.

Ivanov: Težko verjamemo, da bi bili — kot trdite — „poslani proizvodi iz n a j z a d n e j š e d š b e V a š e g a p r o i z k o v a n j a!“ Zal bi nam bilo. Upamo, da pošljete kmalu še kaj godnejšega. — *Cant. Ezer*: Sami ne vemo, kaj pravzaprav nedostaja Vašim črticam, da nam niso prav vseč. Bržčas jim je snov prevsakdanja in so spiski premalo zaokroženi. Morda prilično vendar kaj pride na dan. — *ĉ*: Pesmice kar ne gredó in ne gredó... V kratkih črticah kažete moč. Toraj tu zastavite, Pegaza pa poženite!

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 76, v Ljubljani.

Izdaje društvo „Pripravnikiški dom“. — Urejuje Ant. Kržič. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.